

Чурапчыга күн тахсар!

САҢА ОЛОХ

12+

2019 сыл
Ахсынньы
20 күнэ
бээтинсэ
№ 96
(11653)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](http://sanaoloh.ru)

этинсэ ахсынньы 20>субота ахсынньы 21>баскыһыаннаа ахсынньы 22>банидизиниик ахсынньы 23>оптукорунуук ахсынньы 24>сэрэдэ ахсынньы 25>чолпээр ахсынньы 26

— НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ —

Айсен Николаев объявил 2020 год - Годом патриотизма

Глава Якутии Айсен Николаев подписал указ «О проведении в Республике Саха (Якутия) Года патриотизма».

Напомним, 16 декабря в ходе оглашения своего Послания Государственному Собранию (Ил Түмэн) Республики Саха (Якутия) Айсен Николаев озвучил, что 2020 год объявляет Годом патриотизма в Якутии. Ил Дархан подчеркнул, что в год 75-летия Победы особенно важно взять лучшее из героической истории Родины.

что патриотизм солдат Победы, подаривших мир всей планете, должен стать нам опорой, учить нас, не боясь трудностей, строить будущее нашей России. Этот год должен укрепить преемственность исторических традиций, создать крепкую основу для воспитания молодого поколения в уважении к Родине. «Самая важная задача — чтобы наши дети и молодежь были уверены в своей востребованности, успешном будущем в родной стране», — поставил задачу Айсен Николаев.

Согласно подписанному указу,

наступающий 2020-й год объявлен Годом патриотизма «в целях укрепления духовно-нравственных основ государства, гражданской солидарности, формирования у граждан чувства гордости за исторические и современные достижения страны, уважения к культуре, традициям и истории Отечества, в ознаменование 75-летия Победы в Великой Отечественной войне 1941 - 1945 годов».

Глава поручил Правительству Республики утвердить состав организационного комитета и план

мероприятий по проведению в Якутии Года патриотизма.

Органам местного самоуправления муниципальных образований Республики Саха (Якутия), общественным объединениям и организациям всех форм собственности рекомендовано принять активное участие в подготовке и проведении в Республике Саха (Якутия) Года патриотизма.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия)

— УЛУУСКА БУ КҮННЭРГЭ —

Ил Түмэн дьокутааттарын мунньабар

Ахсынньы 18 күнүгэр Чурапчы улуунун дьаһалтатын аактабай саалатыгар СӨ Ил Түмэн Судаарыстыбаннай Мунньабын дьокутааттара Михаил Гуляев, Андрей Находкин, Василий Местников, Семен Никитин мунньабы тэрийдилэр. Кинилэри сэргэ улуус баһылыгын э.т. Алексей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдэтэлэ Афанасий Захаров кытыннылар. Норуот дьокутааттара улуус нэһиликтэрин хабан, нэһиликтэрин кытта көрсөн, туох кыһалбалаахтарын билсэр, үлэ-хамнаска туох саҥа улартыылар баалларын билэр, дьон-сэргэ санаатын истэр сыаллаах маннык көрсүһүлэри тэрийдилэр.

Мунньаха улуус нэһиликтэрин баһылыктара, дьокутааттара, актыыптара, улуус тэрилтэлэрин салайааччылары, баһынай хаһаайыстыбалар бэрэстэбиитэллэрэ сырыттылар. Михаил Гуляев кэлэр 2020 сылга бигэргэммит СӨ Судаарыстыбаннай буддьүөтүн туһунан билиһиннэрдэ. Ил Дархан Айсен Николаев абыһах хонуктаабыта билиһиннэрдит Анал этиитигэр олобуран, кэлэр өттүгэр ытыллыахтаах үлэ сүрүн хайыскаларыгар тохтоото, национальной бырайыактар чэрчилэринэн ытыллар үлэлэри сиһилии сырдатта. Маныаха сүрүннээн тыа хаһаайыстыбатыгар, бырамыысыланнаска, доруобуйа харыстабылыгар сыһыаннаах болпууостар таарылыннылар.

Салгыы Ил Түмэн тыа хаһаайыстыбатыгар бастайааннай кэмтиэтин бэрэссэдэтэлэ Андрей Находкин уонна олохтоох бэйэни салайыны

болпууостарыгар бастайааннай кэмтиэтин бэрэссэдэтэлэ Василий Местников бэйэлэрэ үлэлэнэ сылдьар туһааннаах хайыскаларыгар туох саҥа сокуоннар, бырагыраамалар кирибэттэрин, ааспыт сылларга ылыныллыбыт сокуоннарга уонна бырагыраамаларга туох саҥа улартыылар баалларын, онно судаарыстыбаннай буддьүөттэн үл көрүлүүтүн туһунан билиһиннэрдилэр.

Онуоха сүрүннээн Ил Дархан 2020-2024 сс. бигэргэпит өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннай бырагыраамаларыгар уонна «Тыа хаһаайыстыбатын стратегической сайдыыта» ыйаабар олобуран, тыа хаһаайыстыбатын хайыскатыгар үлэ-хэмсэ болпууостара таарылынна. «2020-2024 сс. Тыа хаһаайыстыбатын сайыннары», «Тыа сириг территорияларын кэлимник сайыннары» бырагыраамаларыгар туох улартыылар тахсыбыттарын, олохтоох бэйэни салайыны, Үөрэх, Доруобуйа харыстабыла, ОДКХ о.д.а. хайыскаба туһулаанар бырагыраамаларга үл тыырыллытын, оптимизация болпууостарын сырдаттылар.

Салгыы мунньаха кэлбит дьон норуот дьокутааттарыгар болпууостары биэрдилэр, этиилэри киллэрдилэр. Онуоха тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар Чурапчы дьоно үүт туттарыллар сыаната 2016 сылтан үрдэбэккэ турарын бэлэстиилэр, ыанньык сүөһү төбөтүгэр көрүлүүхтээх 35 тыһ. солк. субсидияны утаралларын биллэрдилэр, оттон кэлэрээссийэлэри тэрийини биһирииллэр. Сылгыны итии сокуоннарыгар, кэлэр өттүгэр чааһынай хаһаайыстыбалартан

эти тутуу болпууостарыгар үгүс ыйыты, этии киридэ. Итиннэ улуус олохтоохторун доруобуйа харыстабылыгар, олохтоох бэйэни салайыныыга үлэ миэстэтин сарбыйы, нэһиликтэри холбоонун, нэһиликтэргэ иттиги ситимин, тааһы киллэри о.д.а. тыа сириг сайдыытыгар туһуламмыт үгүс болпууос долгутар.

Норуот дьокутааттара мунньах кыттылаахтарыттан кирибит болпууостар уонна этиилэр оруннаахтарын, ити туһугар өрөспүүбүлүкэ үрдүкү саалататыгар туруорсарга бэлэмнэрин, онуоха бырабытталыстыба отчуотугар нэһиликтэргэ өттүттэн эмиз тус этиилэрин киллэрэллэригэр этилэр.

Анна ЗАХАРОВА.

Жители села Килянки приняли участие в чемпионате «Открой рот»

Вот уже второй год в Кытанахский библиотечный медиа центр (директор Лена Пономарева) активно проводит и участвует во Всероссийском чемпионате «Открой рот» с целью повышения читаемости среди населения. Участники прочли произведения русских классиков, также из

зарубежной литературы.

В первом этапе прочитали прозу русских писателей, а на втором этапе поэзию и произведения зарубежных писателей. Чемпионат прошел в очень позитивной атмосфере, заранее было видно, что все участники подготовились очень тщательно. Таким образом, жюри определило следующих победителей. Первое место занял Николай Суздалов, второе место досталось Саргылане Бабиченко, а почетное третье место заняла Ксения Гоголева. Следует отметить, что в чемпионате приняли участие не только взрослые, но и учащиеся. Победителям вручили дипломы с подписью директора Ассоциации «МФЧ» Н.С. Лопатиной.

Так что, посещайте библиотеки, читайте книги, участвуйте на Всероссийском чемпионате «Открой рот».

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

— СИТИИИ —

Эдэр муусукааннар куонкурустарыгар

Ахсынньы 12-15 күннэригэр Покровский куоракка оҕо ускуустуба оскуолаларыгар ананмыт «Волшебство звука» диэн 5-с аан дойдутаабы куонкур - бэстибээл буолан ааста. Бу куонкуруһу эдэр талааннары өйүүр «Волшебство звука» Москваабы амарах саҥа пуондата тэрийэн ытта. Биһиги улууспуттан оҕо ускуустуба оскуолатын Светлана Павловна Макарова салайар фортепиано кылааһын үөрэнээччилэрэ Сайыыда Левинова уонна Күннэй Местникова лауреат уонна дипломант аатын ылан кэллилэр. Биэс күн устата ытыллыбыт бэстибээлгэ 2000 кэринэ оҕо кыттан, муусука эйгэтигэр маастарыстыбаларын таһымын, дьобурдарын көрдөрдүлэр.

Манна тыа сириг оскуолатыттан фортепиано хайыскатыгар баара-суоҕа 3 эра оскуола кыттыыны ылла: Майа, Төхтүр уонна Чурапчы. Маннык улахан куонкурууска кыттарга уһуукутаах дьарык тулуур, дьулуур эрайыллар. Эдэр муусукааннарытын дьонун ситиһиилэринэн эбэрдэлиибит!

«СО» кэр.

Александр Сивцев,
сүрүннүүр инженир: Адам
Николай Сивцев Сылаң кэһилигэр
электромонтерунан үлэһэбит
буолан, биһиги дьыа кэргэн сибээс
үлэтин бэркэ дьээн билэр этибит. Кыра
эрдакхтриттэн, сайыһан да буолуо,
лиинийэ бардабына, барсар
этибит. Биридэ эмэ үлэтигэр АТС-ка
сырыттааха, станция үлэһэн тигини
турарын сэргии көрөрүм. Оччолортон
сибээс олус наадалаабын, улахан
супталааһын өйдөөбүтүм.

Бүткүл Баян 2000 с. Нерюнгли

Оскуоланы бүтэрэн баран, 2000 с. Нерюнги тээвэр-техническэй үнүстүүкээ үөрэххэ кирибитим. Ойто бүтэрбэккэ эрэ ыал буолан, үлэ буларга күһэллүбүтүм. Оччолорго Сыланга электромонтерунан үлэни сылдьар Тарас Макаров бииргэ үлэлииргэ ынырыпта. Нэчаалынньык Светлана Даниловна аҕабын бэрэз билэр буолан, тутатына үлэбэ ылбыта. Настаабынньыгым Тарас Алексеевич салгыы үөрэтэн-такайан, үлэбин сөбүлээн, э сыл устата үлэпэзбитим.

2007 с. тэрилтэ үрдүнэн үлэ миэстэтин сарбыллы саҕаламмыта, онно тыа монтердара эмиз түбөлүттэрэ

Чурапчы улууһугар бастагы тэлэгирээмэ остуолбата 1909 сыллаахха турбут. Суопа-ийһэ, дыоно-сэргэтэ суох сири биир тизхиникэтэ суох эт илиинэн 30-ча мизтэрэ кититтэх бырасыаканы солгон, остуолбалары туруоран, 10 ый иһигэр 1117 бизрэтэлээх Дьокуускай – Охотский телеграфнай сибээһэ олохтоммут. Бу улахан тутууну Иркутскийдаагы почтовой-телеграфнай уокурук начальнайынныга Роберт Зонненбург сайайыт, Боогуруускай уонна Мэнэ улуустарынан барыта 8 бэдэрээччити кытта хантыраагы түһэрсэн, салгыы үлэ барыһыгар үлэһэлсит. 1909 с. алтыннык 29 күнүгэр Роберт Зонненбург Иркутский генерал-губернаторыгар Дьокуускай-Охотский пиинийэтигэн бастагы тэлэгирээмэтин ыыппыт. Бу пиинийэ устун барыта 9 почта-телеграф хонтуората тутуллан, үлэһиттэнэн, илин энээр улуустарга тэлэгирээмэ сибээһэ олохтонор.

Чурагчыга 1917 сылтан телеграфийынан анал үөрөктөөх Георгий Беляев үлэһэбитэ. Кини 1921с. муус устарга 10 улуус дыдаһыгарын «эмпиризисийэттигэр Владимир Ленинтан тэлэпирээмэни хайдах тулгултуун бэйэтин актыылыгар маньык суруйбут: «Барт эрийинэн В.И. Ленин тэлэпирээмэтин тутуат, эмпиризисийэ үлэһи олорор сиригэр – Төҥрө дьыстыгэр тиийэн, мунньах президиумтар туттардым. Ону бэрэссэдээтэл Константин Сокольников дорбуччу хаалан иһитинэрбитэ»

Ол хэмтэн ыла үгүмэн дыйлар аастылар. Сага үйс кирбиитигэр үктэнэн, сибээс ситимигэр балысхан сайдыылар баран иһэллэр. Чурапчыбыт улуутуга 2014 сыллаахтан баһылык Андрей Ноговицын сибээс сайдыытыгар улахан болжумтотун уурбута. Сибээс министириин Константин Семеновы уонна сибээс бары оператордарын ытыгар, сүбэ мунньагы оҥорбута. Бу мунньахха «Сахателеком» филиалын дириэктэрин Алексей Семеновы кытта бииргэ үлэлэһи сөбүлэһин түһэрибитэ. Онтон эһимигэр 2015 сыллаахха Аллараа Бэстэх — Чурапчы 165 км усталаах оптоволоконно линийиэ үлэһэ киирбит үөрүүлээх тэрээһин буолбута. Бу тэрээһингэ Сибээс министирэ Александр Борисов, «Сахателеком» дириэктэре Алексей Семенов уонна Андрей Ноговицын кыһыл кножаны баттаан, Чурапчыбытыгар сибээс саҥа көрүҥ кэлбитин биллэрбиттэре.

Сибээс санга көрүнүмүнүн хаанчаба суух интэринизити, 200-тэн тахса ханааллаах тэлэбидэниһини, видеонан күтээн көрүү араас көрүнүн уо.а. хас ыал айыи киллэрэргэ үлэ кэдьүүстээхтик сабаламмыта. Аһыах сүл иһигэр албах федеральнай уонна өрөспүүбүлүүкүтээби бырайыактарга киирсэн, симизтэ оноһуллан, күн бүгүн улуус тэрилталарэ уонна нэһиликтэрэ 88 % оптиккаа холбоһон споруллар. Маны таһынан БКЭ бытыллыгытар видеонан күтээн көрүүтэ, батэринизийтэ «Меркурий» бырагыраамалар, балыһаналарга түргэн интэринизити киллэрийтэ, нэһиликтэ оһуолаларыгар, дыһаһталларыгар «цифровой экономика» бырайыаһынан оборудуваниылары түрүөрүүгэ үлэлэһэллэр.

Тэрилтэ 2018 сыллаах үлэ түмүгүнэн быйыл өрспүүбүлүкэ урдунан 1-кы миэстэни ылары ситистэ, онтон электромонтер Прокопий Неустров «Бастык үлэһит» аатын ылла. Салайааччы Светлана Васильева «Росстелеком» компанияны саамай урдук набардаатын

– Кылып көмүс бөлүмүн бээсидыңиз М. Осеевский илимиттен тутан, улуту үрдүктүк сыяналаммыта.

Тэрилтэ саваааччыла **Светлана Даниловна:** «Үбүлүүбүтүн көрсө, үлэһиттэр баба санаабытын топорон, «Сибээс ситимэ үйэни унуордаан» диин кинигэни таһаардыбыт. Кинигэбэитигэр улууслутугар сибээс сайдыытынан сабалаан, күн бүгүн үлэһит-хамсыы сылдьар дьоммут туһунан араас кэрчиктэр хирддилэр. Кинигэ тахсыыта – олох сабанар бэлэстэ, улуус, нэһилиэк, тэрилтэ устуоруйатын суруйууга, үөрэтиигэ тирэх буолара саварбаа суох. Түгэнинэн туһанан, сибээс зйгэтигэр үлэлээбит бэтэрсээнэрбин, үлэһиттэрбин, Чурапчы улуунугар сибээс 110 сылыннан истинникэ ээрдэлиибин! Сибээс өссө күөксэ сайдарын туһугар таһаарылыах үлэни, кытаанах доруобуйаны, тус олоххутугар дьолу-соргуну бабарарбын»,- диин бэйэтин үөрүүтүн үллэстэр, 3630дэтин тиирдэр.

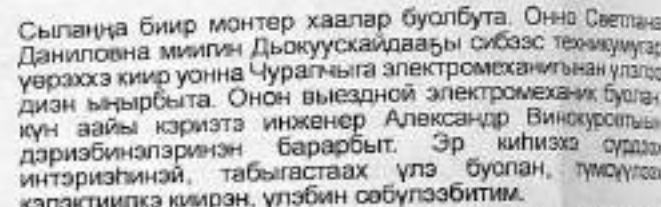
Алексей АБРАМОВ, СӨ
сибээһин бочуоттаах үлэһитэ,
сибээс бэтэрээнэ: 1970 сыллаахха,
күһөрү аям кэпэстимиинэн,
почтага монтерунан кирибитим.
Оччолорго начальныыгынан
Савелий Собакин үлэлиирэ. ЭТУС
дизан илин энэр улуустарын
телепүөн сибээһинэн, проводной
врадийынан хаанчылар.
Сибээһинэн хаанчыыга элбэх
станционный оборудование
аппаратура, лимийэлэр таңыллан
туттулуппалара. Бу тутулар энкилэ суох үлэһитлэрин
тутулар, саахаллары, аҕдьынылары кэмизер, суһаллык
хаачыстыбаллаахтык оҕороро кыһалларбыт.

Лиенийз үхсүн талга, ардаха, этингэ эбэтэр тизинькэ таварыйытыгар, соллоһунча мас сууллуутугар алдыанара, бэл, булт сезонун сафана изоллятор булчуттарга «мишень» буолар эгэ.

Биридэ Мындабаайы лиинийэтэ үлэлээбэт буолла, Чурагыттан очоро бардыбыт. Табыйык аныгар тийэн, хонтурусунай остуолбаттан эрийдидит. Чурагыч өттө элгийтээтэ, салгыыбардыбыт. Сотору буолаат, Сысолатин Василийдаабы көрүстүбүт – матасыкылынан лиинийэ очоро кэлбиттэр. Участковой быраас Софроновы тизиз сыдыаллар. Барахан шарыаха суһаллык санавиация наада буолбт. Чурагыч кини балыйытатыгар эрийэн, санрейска сайаалка очуруоктаахтарын эттилэр. Киһи олобун туһугар хас биридии мунуута күндү буоллаба... Онон суһаллык остуолбага тахсан, алдыаннымы очорон, Чурагычы халбоон бизирбиллит.

70-с, 80-с жылларга сууп туруга мелтебе, тырваныстар арийлар, үлөңи харыстыыра. Чуралчы-Мындабайы-Мырыла 106 км усталаах, оройуонга биир саамай уһун лийинийлээх учаастак этэ. Ону көрөгө-истэргэ диз-Амма эргизин куустатып дьирэктэрэ Дмитрий Ноев «ИЖ-Юпитер» матасыкыл пуондатын анаабытын билигин дабыны олус күндүтүк саныйбын.

Үлэбэ кириэрбэр, илиинэн эрийэн коммутатор нөнүө холботор эбит буоллахпытна, 36 сыл буолан баран уурайарбар, сүтөбай төлөпүүннэммитим. Ити курдук, сибээс зйгэтэ балыоханнык сайдыбыта.

2010 с. Дыскускайдаагы сибээс техникумун бүтэр-
бэрэн, салгыы Новосибирскайга кататтан үөрөх-
киирбитим. Тэрилтэм үөрэхпин төлөөн, улахан күс-
көмө буолбута. Ол курдук үөрэхтэнэн, 2012 с. старший
электромеханик буолбутум. Бу сылдьан аны вертолет
куурунугар үөрэнэн, үөһэ мачталарга үлэлиирбим.
Мачтаҥа 70 миэтэрэ үрдүккэ үлэлиир тусла уустуктараан.
Итинник уустук үлэлэргэ табаарыспынаан Александр
Винокуровкайык бэлэки тапсан, өйдөһөн үлэлиирбит.

2013 с. инженеринг анамытайм, онтон бусыг үлэгзэст, сүрүнүүр инженер буолбутум. 2014 с. Чурапчы улуутугар оптоволоконнай лиинийэ тартылгасайдыы бары хайысхаа күүскэ барбыта. Тэртитэртэ чааһынай ыаллары түргэн интэринизккэ холбоһуу үлэстэ саҕаламмыта. Хас биридди ыалга, тэртитэртэ интэринизт, телепүүн, IPTV тохтобула суук үлэгири хааччыйабыт. Онон араа туйаҕын хатаран, сүбэ үлэҕэ

Прокопий НЕУСТРОВ
 электромонтер: 2008
 Чурапчытаабы колледжэ үөрэн-
 газосварщик идэтин ылбытым. Онтон
 армияга сулууспалаан кэлэн бери-
 2012 сыллаахаа эмиз Чурапчытаабы
 колледжэ иһинэн элекрик идэтин
 ылбытым. Онтон ыһонноо
 бабарар «Ростелекоммар» 201
 сыл от ыйыттан электромонтердүк
 киирбитим.

Михаил бастагы эңдэрбэ
настаабынныгынан Владимир Барашков аналма
Бастагыбын остуолбаага Интернеттэ тоһурт
линийэни оңорууга тахсыбытым. Ол курдук, үсэй туһу
көрүүгэ сылдьан баран, илин эңээрэ элпимэстэ
электромонтерунан аналмаһым. 2015 сыллаах
улуустулар оптоволокон ситимэ кэлбитэ, үтэ күстү
оргуйбута. 2017 сыллаахха Хаңалас улуунун Вице-мэр
лицейигэр өрөспүүбүлүкэтээди «Ростелеком» ФП
ларын профессиональной маастарыстыбаларын күрөс
бастагыбын кыттан, «Перспектива компания» дик дик
ааһа тиксиптим.

Бу сýлплар тухары сибээскэ идэтийэн үлээн
сýлдýрбынан уонна олус иллээх-эйэлээх кэлтүүлүк
түбэспиппиттэн олутун үөрэбин. Быыл "Сахаровскай"
бастын үлэһитэ" ааты ылан, үлэлиирбар-хайыырбар
эбик көбүлүүр күүнү ыллым.

Николай Попов, электромонтер: Мийхэ нартаабынныгынан Филиппов анаммыта, онон кинини "бастакы учууталым" дизн аатгыбын. Ол кэмнэргэ координака АТС-тары араартаан, цифровой АТС-ка көһүү бара турара. Хас нэһилиэк айы "Үтүө дьыала" бырагырааманан саңа дьыллэри тулпуттара: аңаарыгар – почта отделениета, аңаарыгар – АТС. Федор Батарин салайааччылаах, нэһилиэк айы саңа кабельнай линийиллэри тардан, хас дьыа айы киллэртээн, сэргэхсийин бөбө буолбута барыларыгар сибээс ситимин киллэрен, туруоран, дьон-сэргэ махтаары кылбыллыт.

Дьюкуускай – Чурапны ижи ардынаады сибээс да, суһал биригээдэни тэринэн, күнүс да, түндүгүттүкү ону оноро барарбыт.

2015 сыллаахха сибээс үлэни тэрин профессиналы күрүфэ Чурапчыга бусбута. Онуо 12 дьахтар электромонтердар, ВОПС биригээдэ, кабелиштыр – барыта 23 киһи күрэхтэспилит Мин күрүтүнү түмүгүнэн бастагы миэстэни ылан, "Сахателеком" басты "монтер" ааты ылан, салгыы Южно-Сахалинскы куорат "Сахателеком" ааты ылан, салгыы Южно-Сахалинскы куорат

Охотской трахка лиинийзни тардыы түгэнин хаартыскаа түһэрэн үйэтиппиттэр

— ИСПИСЭЛИИС ТЫРЫБЫНАТА —

ДОРУОБУЙА ХАРЫСТЫБЫЛЫГАР – 30-тан ТАХСА СЫЛ

санаатахлына, улахан тулуурдаах, дьулуурдаах да киһи эбит. Учутталлыбыр таһынан партийнай тэрилтэ сэкиретээрэ, пропагандист, бастың уопастыбанньык этэ. Үлэттээн киһиэ хойут кэлэрэ. Эдьийим ыксаан биһигини уулуссабыа көрдөрө ытара. Оччолорго уулусса уота суоҕа, хараҥа бөҕөтө буолара. Түөрт мунуктаах банаарын түөһүгэр иилиммитэ ыраахтан кыламыырын көрөн, төннөн киһиэ этэрибит Кинигэ, сурунаал бөҕөлөөхтөрө, билиигэ-көрүүгэ тардыһыылара олус улахан этэ. Төрүт солото суох да буоллаллар, бириэмэ аттарынан, нэдиэлэбэ иккитэ хайаан да киһиэбэ сылдьаллара. Үс уол, икки кыыс оҕолоохторо. Оҕолорун иитиигэ ахсаабат болҕомтолорун уураллара. Үөрэхтэригэр бары үчүгэйдэрэ. Улахан кыыстары Зина Чурапчы орто оскуолатын выпускниктарыттан

буһан-хатан, уопутуран испитим. Ити кэмнэ собуруу нэһиликтэр—Чакыр, Хайахсыт, Хадаар, Хоптоҕо, Одьулун дьахталлара Дириннэ оҕолонҕолоро.

1979 сыллаахха оҕолонор дьыллэри киһинээн, Чурапчы сэлээннэтигэр киллэрбиттэрэ. Итиннэ 12 сыл үлэлиир кэммэр дьон-сэргэ махталын ылбыт Данил Заровняевы, Мария Эверстованы, Клавдия Барашкованы, рентенолог быраас Егор Марковны, суоппар Федор Гоголевы о. д. а. кытары биһирэ үлэлээбитим. Сүрдээх эппиэтинэстээх, үлэтигэр бэриниллээх элбэр. Дьахталлар оҕолонуктаах болҕоһотун кытары билэллэрэ. Оннооҕор суоппарбыт Федор Ильич бэйэтэ тылыгар киллэрэн, Алабартан эрдэ балыһаҕа киллэртиэрэ. Ол кэмнэ сыллата 450-чэкэ оҕо төрүүрэ. Билигин 300-чэкэ буолан турар. Хаан булуутугар, бэлэмнээһиннэ эрдэттэн кыһалларбыт. Хаан туттарар дьиз суоҕа. Бастайааннай биэрээччилэр үксэ бэйэбит үлэтигэрбит, суоппардар, милиция сотрудниктара буолаллара. Милиция отделыгар дьуһурунайдааччылары кытары ыкса сибээһи тутуларбыт. Наада бугулаһына эрийэрбит, оччобуна тырааныспар буолан, наадалаах киһини ажалтара охсоллоро. Дьокускайтан самолёгунан ажалтара да түбэлтэлэрбит бааллара.

Кэлин дьахтар консультациятыгар, доруобуйа харыстабылын тэрийээччинэн, поликлиника сэбиэдиссэйинэн холбоон 30 сыл үлэлээбитим. Барыта 42 сыл ыстаастаахпын. Үлэлээбит кэммэр 10 кылаабынай быраас уларыйда. Улууһум дьонун сэргэтин барытын кэриэтэ билэбин диэтэхпинэ, сыһыспатым буолуо. Элбэх оҕону төрөтөбүм, эмтээһиннэ кылынабым.

Үлэлиир усулуобуйа түбүстэ, эмиир оборудованиелар, араас тизхиныкэлэр сайдан, тупсан иһэллэр. УЗИ, компьютернай тизхиныкэлэр үлэлиир буоллулар, телемедицина олоххо киллэриллэр. Оҕолонорчулар үгүстэрэ Дьокускайга киирэллэр. Араас бырааҕраамалар олоххо киллэриллэллэр. Холобур, "Земский доктор" бырааҕраамаһан тыа сиригэр элбэх эм үлэһитэ туһанна. Баһам дьин – 2003 сыллаахха үлэбэ киирбит таас балыһабыт эргэригинэн, сана куорпус тутулуннар. Дьонум-сэргэм барахсаттар чэгиэн-чэбдик, доруобуй буоллуннар, этэннэ олордуннар дьин алгыстын аныбын.

Евдокия Егорова – "Гражданский килбизн" бэлиэ хаһаайката, Арасыйыа, Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылыгар туйгуна, Чурапчы улуунун доруобуйа харыстабылын бочуоттаах бэтэрсэнэ, Арасыйыа "Кыһыл кириэс" уопастыбатын бочуоттаах дуонара, "Улуу сайдыытыгар үтүөлэрин иһин" үлүс истигээннээх, "Саха сирэ Арасыйыаҕа холбослута 385 сыла", "Боотуруускай улуус төрүттэммитэ 375 сыла" бэлиэтиринэн наҕараадалаһым.

Доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр төрөөбүт-үөскээбит улуһугар 30-тан тахса сыл үтүө суобастаахтык таһаарылаахтык үлэлээбит Евдокия Слепцоваҕа бар дьонун аатыттан барса махталбытын тирээбит, бары үчүгэйи баҕарыбыт.

АЛЕКСЕЙ СЛЕПЦОВ.

бастаһынан кыһыл көмүс мэтээли ылбыта. Степан Кузьмич ордук уопаттарыгар кыһаллара. "Юный техник" сурунаалы суруйтаран, онтон көрөн араас моделлары онортороро. Саахымакка, дуобакка үөрэтэрэ, хаартыскаҕа түһэрэллэрэ. Утуйарыгар протеһын уһуллубуна, киһи аҥаара сыгарын көрөн, наһаа да аһына саныырым... Мин үөрэхтэр үчүгэй этим. Итиннэ бу дьиз кэргэн оруола улахан.

1970 сыллаахха үөрэхтин бүтэрэн, Улахан Күөлгэ үлэлиир барбытым, субан сүөгү көрбүтүм, 20-чэ борооскулаабым. Аһам киһилэри көрүүгэ, эбии аһылык бэлэмниирбэр көмөлөһөрө. 1971 сыллаахха Дьокускайга СГУ медико-лечебнай факультетыгар үөрэнэ киирбитим. Маныаха Алексей Макаров "Оҕобут улааттабына эмчит буолуо, дьонугар-сэргэтигэр туһалыа" дьин мэлдьи үөрэтэ-такайа сылдьыбыта тирэх буолбута. Төрдүс куурустан идэлэринэн арааран үөрэтиигэ акушер-гинеколог идэтин талбытым. Алта сыл үөрэнэн үөрэхтин бүтэрибитим. Төрөөбүт-үөскээбит оройуоммун ананан, Дирин балыһатыгар үлэлиир тийибитим. Сэбиэдиссэй Семен Анаһьев этэ. Акушерка Клавдия Данилова үлэлиирэ. Киһилэр дьаһайыларынан, үлэбэ такайыларынан

— УСПУОРТ —

Тириэньэрбитин кэриэстээн

Виктор Дмитриевич айылбаттан талааннаах уонна анал үрдүк үөрэхтээх тириэньэр буолан, наһаа үчүгэйдик дьарыктыыра. Чурапчы бокскаҕа хамаандатын өрөспүүбүлүкэ инники күөнүгэр таһаарбыта, миэстэлэһиннэрбитэ. Элбэх оскуола оҕото багаран туран, бокскаҥа дьарыктаммыта. Ол курдук, В.В. Гуляев, С. Макаров, В. Рязанский, П. Дорофеев, А.И. Кынаһытов, о. д. а. үгүс уопаттар дьарыктаммыттар, бэйэлэрин эр киһилим сананар буолбуттара, успуорка уонна атын да үлэлэргэ ситиһиллэммиттэрэ.

Дьэ, бу Виктор Дмитриевич дьарыктаммыт уопаттар тэрийиһэлэринэн ахсынны 14-15 күннэригэр аһаас өрөспүүбүлүкэтээҕи күрэхтэһии буолан ааста. Чурапчы, Уус Алдан, Таатта уонна Мэнэ Ханалас хамаандалара кэлбиттэр. Хамаанданан күрэххэ Чурапчы хамаандата (сүрүн тириэньэр Николай Капитонович Сивцев) бастаан, кубогунан наҕараадалаһа.

Ыйааһыннарын түмүк маанык буолла 40 киилбэ 2006-2007 сс. кырыттарга 1-кы миэстэ - Сивцева Снежана (Чурапчы), 2-с миэстэ - Васильева Ангелика (Уус Алдан), 28 киилбэ 2008-2009 сс. уопаттарга 1-кы миэстэ - Местников Алеша (Уус Алдан), 2-с миэстэ Пинигин Саша (Чурапчы), 42 киилбэ 2008-2009 сс. 1-кы миэстэ - Савинков Авенир (Уус Алдан), 2-с миэстэ - Захаров Бэргэн (Чурапчы), 44 киилбэ 2008-2009 сс. 1-кы миэстэ - Сивцева Миша (Уус Алдан), 2-с миэстэ - Александров Коля (Чурапчы), 42

килбэ 2004-2005 сс. 1-кы миэстэ - Сысолятин Миша (Чурапчы), 2-с миэстэ - Слепцов Кирилл (Уус Алдан), 44 киилбэ 2004-2005 сс. 1-кы миэстэ - Васильев Павел (Уус Алдан), 2-с миэстэ - Макаров Коля (Чурапчы), 60 киилбэ 2004-2005 сс. 1-кы миэстэ - Пермяков Миша (Чурапчы), 2-с миэстэ - Гоголев Кирилл (Уус Алдан), 56 киилбэ 2004-2005 сс. 1-кы миэстэ - Иванов Валентин (Чурапчы), 2-с миэстэ - Ушницкий Никита (Уус Алдан), 60 киилбэ 2004-2005 сс. 1-кы миэстэ - Игнатиев Афоня (Чурапчы), 2-с миэстэ - Егоров Сергей (Уус Алдан).

"Бастың боксер" ааты Чурапчыттан Игнатиев Афоня "Кэскилээх боксер" ааты Тааттаттан Постников Вова, "Бастың киирсии" ааты Уус Алдантан Васильев Павел уонна Чурапчыттан Макаров Коля ыллылар.

Бочуоттаах ыалдытынан Үтүө дьулуур ооньчуларын финалиһа, норуоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах успуорт маастара Афанасий Дмитриевич Поскачин буолла. Кылаабынай судьуйанан норуоттар икки ардыларынааҕы категориялаах судьуйа Александр Александрович Михайлов үлэлээтэ. Рефери-судьуйанан ССРС чөмпүүүнэ, норуоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах успуорт маастара Алексей Юрьевич Уваров үлэлээтэ.

Ити курдук, бэртээхэй тэрээһин буолан ааста да, боксаны сэнээрээччи, көрөөччү аһыйаһыттан хомойо санаатым.

Григорий ТУРАНТАЕВ, «СӨ бокс сайдыытыгар кылаатын иһин», "СӨ успуордун бэтэрээнэ" бэлиэлэр хаһаайына.

Виктор Дмитриевич Захаров билигин баара буоллар, 70 сааһын туолуохтаах этэ.

Сахабыт өрөспүүбүлүкэтин бокскаҕа бастаҕы анал үөрэхтээх тириэньэрэ Виктор Дмитриевич 80-нүс сыллар саналарыгар дойдутугар кэлэн, пионердар дьыллэрин иһинэн бокскаҕа ыспартыбынай сиксийэни аһан, сүрдээх таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Оччолорго мин бытовой кэмбинээкэ фотоаппаратым таһынан, пионердар

дьыллэригэр оҕолорго фотокуруһуугу үлэлэппитим. Онон биһир тэрилтэбэ үлэлиир буолбуппут. Виктор кэлээт, оҕолору дьарыктыыр сүрүн үлэтин таһынан киһэтээн улахан дьону түмэн дьарыктаабытынан барбыта. Уруккуттан миһигин билэр буолан, Гриша дьарыка сырыт, көх-нэм буол диэбитин ылынан, оччолорго отуппуттан тахсан эрэр киһи Чурапчы хамаандатын туһугар, таһаарыспын өйөөн сылдьыбытым, кэчкэ күрэхтэһиилэргэ ситиһиллэммитим.

Айар аргыс

КӨНҮЛ СЫРДЫК ТЫЫНА

буолла, дэриэбинэ устун саванан ытыалыы сылдарын тулуттара. Дьолго, юми да өлөрбөтөх, дэннээбэтэх. Бастагы болдьоһор, бүтүн аьыс сылга, итинник түбэспэт. Ол кэмтэн хаайыыга бу бэһис төгүлүн сытан табыста. Эдьийдэрэ, дэриэбинэтин дьонно Бүөккэ хаайыы дьылжаламмытыттан бастаан угаа олус хараастыбыттар. Оттон мин бэйэтэ улаханнык соһуйбатабы. Бэрт кылгас кэм иһигэр олох аһылын-һулуунун билбитэ таайдабы. Биһиртэн биһир кэлэн иһэр оксууттан синигэр да түспүтэ буолуо.

Хаайыыга сытааччылар эмиз бэйэтин курдук хара ааныттан оннуларын-олохторун булummматах сардохтор элгэр. Бэрт ахсааннаах киһи көмүс кытактан төкүнүйбүтүр. Бу олорон иһигэрэ, үгүстэр хаайыыга ылбыт болдьохторун кытта сепсөспөт, онорбут буруйдаарын биллмэтэ эбиттэр. Кинилэри ким эрэ оннукка тиздирбит, судьуйа сыһа уураабы ылыммыт, дьонноро көмүсүү сатаабатахтар, билиитэ суох албакаат түбөспүт аатырар. Онон да буолуо, Бүөккэ бүдүрүйбүт төрүөтүн бэйэтиттэн тэйтэн, атыттарга соннуур идэлэммитэ. Эрдэ өлбүт төрөлүүтүр, аһара атаахтаппыт эдьийдэрэ, сэлээрчэх кэргэнэ, өрүү ыалдьар оҕолоро, кинини сынааһаабатах биһир дойдулаахтара. Бары! Кини эрэ буолбатах!

Биһир үрэххэ хаһыстаан эмэ кириии

Хаайыыттан тахсыбыт бастагы кэмигэр көнөр суолга турар бөрөх санаалаабы. Арыгыны испэтэххэ, киһи өйө-санаата ырааһыгар эбит. Хаайыы иннинээдэ олох ыгырара-угуйара. Хаайылан сылар киһи көнүлү сыаналыыра күүһүрэр. Эдьийдэрэ дьыттын-уотун өрө тардан көрсүбүттэрэ. Санаатыгар, сана олох саҕаланнаах курдук. Маһаһынна харабылынан үлэбэ кирибитэ. Нэһилээх олоһор, дьон-сэргэ үөрүүтүгэр-көтүүтүгэр кыттыһаах буолан испитэ эбээт. Онуктата ханна баарый? Сыл аһаарын курдугунан хаайыыга биһирэ олорбут Куостата булан, биһир биһэ тыла суох киниэхэ көһөн кэлбитэ. Оҕо-уруу туттат дьонно төбө ханна хайыһарынан сылдаһалара биллэр. Бүөккэ дьытэ уруккулун арыгы уята буолбута. Иһэр-аһыар дьонно бэйэлэригэр ханыһылы дьон сысталлар. Улуус киниттэн оннук олоххо үөрэммит дьахталлар тиздэллэрэ. Олортон биһирдэстэрин кытта атын дэриэбинэбэ ыһахтыы тийэ сүлүһүн, эмиз дьылаһа түбөспүтэ. Ол дьахтар билэр ыалыгар тийбиттэрэ. Дьыа аана

аһаһа, хаһаайттар бэйэлэрэ суохтара. Кылгас кэмнэ кэтэлэ түһэн баран, Бүөккэлээх халадьыһынык иһигэр баар аһы ылан, атын сиргэ сыбарыйбыттар. Ол дьахтар билэр дьонно аатыран, өй угар буоллабы. Бүөккэ сааһыгар ыйытыла суох ылбыта суоҕа. Сарсыһы күнүгэр тыа сабатыгар арыгылыы олордохторуна, миллиссийэлэр кэлэн, бычаччы тутан ылбыттар. Кинилэри сылдыһыт дьонун ыаллара көрбүттэр эбит. Аһылык сулуттуттан аммалбан буолбуттар этэн биһирбиттэр. Бүөккэ, эрдэ ыстатыйалана сылдыһыт киһи, харыттан иккис төгүлүн каптардабы. Киһи соннууйуох, хаайыыга тийбитигэр Куостата бу ыһаһыон олорор этэ. Ол сардох ити болдьоһун кэнниттэн киһи илииттэн өлбүтэ.

Ити курдук сырыы аайы дуона суох уорулартан хаайыыга төһө турар. Иккис болдьоһун кэнниттэн дьыттигэр ким даҕаны көрсүбэтэбы. Дойдугулар олохсуйбут кыра эдьийэ идэс биһэр сылдыр буолбут этэ. Улаатан эрэр оҕолордох киһи дьыарханабы биллэр. Утары иһэр дьон улуусса көнүө өтүгэр туоруулара, үөлээннээхтэрэ аатыгар эрэ үөрбүтэ-көппүтэ буолан баран, сүтэллэрэ, куотуналлара – баар суол. Эгэ, сэнэх кэрэ аһаар сэнээрэ дьы? Эмиз бэйэтин курдук бүдүрүйбүттэр буолаллара. Кыра дэриэбинэбэ дьон дьалты туттара, сэрэнэрэ-сэрбэнэрэ биллэр. Дьон төһө эмэ эрэнэн үлэ була сатыһарын арыгылаан мучу тутан иһэрэ да бэрт. Ча, ити курдук...

Оҕолорун санаабатах күнэ суох

Дьыгэр, Бүөккэ тарбаар талааннаах этэ эбээт. Аһага сүрдээх үчүгэйдик уһанара. Уолун дьыаны сыһыра сатыыра. Ону ийэтэ, эдьийдэрэ "уол мас көөбүлүттэн ытырдар" дьин ааһаан, тохотон кэбиспиттэрэ. Ол эрэри бүргэһи хабааха хаайыһыны. Бүөккэ илиитигэр тугу эмэ ылла да, тугу эрэ кыһа, аһа сылдыр идэлээбэ. Иккис болдьоһор мастарыһыаһы үлэбэ кириэн, сүрдээбин сэргэхсийбитэ. Кини үлэлэрэ быыстаһабы тураллара, атыыга хамадьатык бараллара. Көһүлгэ таһыстабына дьыарытаах буоларыттан иһигэр сэмээр үөрэрэ.

Иккис да болдьоһун кэнниттэн үлэ көстүбэтэбы. Көтөр бэйэтин үөрүгэр талаһарыны, бэйэтин курдук хаайыыга сылпыттары кытта була охсор. Киһи өр кэмгэ уопастыбаттан тэйдэһинэ, көнүлэ быһылынабына, туттардыын-хаптардыын, сангардыын-ингардыын ураты буолар эбит. "Кулаһан үчүгэйдээх" дьиллэриний, хаайыыга олорон, нуучалыы чубугурачы сангар буолла. Ол сангара

көнүөрү дьон санатыттан уратылаах үлү. Ким сыһа, таба сангарын Бүөккэ хантан биллэр? Туохха, хайдах үөрэммитинэн санара, быһаарса сырыттабы эбээт.

Эдьийдэригэр кэлэн бэйэтэ даҕаны чугаһаабат буолла. Тэрилтэ саһааһыла, нэһилиһинэ убаастыыр дьонно буолан опоролор. Хаайыылаах бырааттара сыһынабына, аптарытаттара түһүөн сөп. Бүөккэ ону бэркэ өйдүүр. Төрөлүт оҕолоруттан эмизтэһинччилдыр. Улаатан хаалбыт оҕолорго хайдах чугаһай? Аһа буолан киһилии сүбэлээбөккө, харыстаабакка, көмүсээбөккө, бап, сохор солкубайынан көмөлөспөккө тынан баран, туох дьин сыналаныай? Төһө даҕаны киһи сэнээрбэт сирдэринэн сырыттар, суобас дуомнаах, кыбыстар, топпор дьини киһи даҕаны билэр буоллабы. Кыһа ыал буолбут этэ. Иккис оҕолор. Оттон улаа билигин аармыйабы сылдыр. Бүөккэ ыал эһэтэ буолан дьомусуулан опороһун өйүгэр да сатаан онорон көрбөт. Сөннөһүн аттыгар аһалан туруоран кэбисталлар туохтан саҕаланыа сатаан санаабат. Хаартыскактан көрдөххө, кыра сизэн үтүчү Бүөккэ кыра эрдэһиннээгин курдук эбит этэ.

Дьыгэр Бүөккэ билигин даҕаны эдэр, муус доруобай. Көнөр суолга турдар, сөбүлээтиннэр-сөбүлээбөтиннэр, оҕолоругар кыра да буоллар харчы ыһыан санаалыыр. Оҕолорун махтамыт, киһи туһунан сыһа тоһкуйдуу сылдыһыттарыттан кэмсиммит харахтарын көрүөн туохтаабыр даҕаны баһарар. Кыһыны суһуттан сыһаан ыларын, уолун кытта илии туһулан баран куустуһалларын түүлүгэр элбэхтик көрбүтэ. Эрийдээх-бутуурдаах түүлүлээх-тахсылаах олоһун саамай кэрэ өйдөбүллэрэ – оҕо сааһын тэнэ оҕолоро.

Олох сана суола тыргыллар

Оттуобус автовокзалга кэлэн, "туус" тыннараат, аана аһылына. Бүөккэ бастатан туран, табаһаата. Онтон дойдугулар барар массынналары олоһоото. Хаайыыга сылпыттын тухары кимтэн да сурук тулуттабы, туох да сурабы истибэтэбы. Дьытэ-уота хайдах турарын хантан биллэр? Эдьийдэрэ кыһырыт уохтарыгар "атылылаһыт" дьиллэрэ. Онон төрөөбүт дьыттигэр атын да дьон олорор буолуохтарын сөп. Оннук буолар түгэнигэр ханна барарын билбэт. Билиһинтэ эдьийдэригэр ыһыһын ууһан тийгэр санаата суох. Арай арыгы истэһинэ тийбитин бэйэтэ да билбэккэ хаалара.

Олох тухары бу курдук. Тыал хайа дьык үрэхтинэн. Бүөккэ суоллар аттынаабы олбоххо олордо. Кэннигэр хас да киһи кирибэ. Күн чабыһыны тыган турар кэмигэр киһи куһаҕаны санаабат. Дьыуускай тутууга элбэбэт. Биллэрдик түспүт. Дьон-сэргэ таһастыһын-саппыһын уларыйбыт. Массына иһинээһилэр куораттан тахса да иликтэринэ-нуһарыйан-ууһан ырааттылар. Арай Бүөккэ туу да көтүлүккэ көрө-истэ олордо. Оннук күн аһаһылар дьыри барыны бары сэнээрэн, киһи даҕаны сыһаан, ириһиллэтигэр тизэр түстэ.

Массына көнө суол устун сыһыһаллар. Кини аллалаах-дьаппалаах, түтүүлээх-тахсылаах сирдэри аһарын курдук, киһи олорор эмиз арааһы көрсөр буоллабы. Дьылба киһи аайы уратылаах суруллар. Ону ким тымыктанан көрбүтэ баарый? Арай киһи тыһынааһын тухары сардынаа талаһар. Бүөккэ кылгас да, уһун да көмкө буолтун, көнүл тыһынын билбэккэлэр, кыра да буоллар үчүгэйгэ талаһар баһалаах. Оттон дьылбатылар суруллубут буоллабына, көнө да суолга моһолго түбэһэн, олоһун аһаарын атаарбыт сиргэр аттанна буоллабы. Билиһинтэ киһи ол туһунан санаан баһарбат. Тимир аан тыһыһын сахалыы намыһа муусука, биһир тэн таһастаах дьонно айыһа кэрэ көстүүтэ солбуһан, Бүөккэ минээрэдэбитинэн кытаанектык утуһан хаалла.

Ыал олоһо хара ааныттан табыллыбатабы

Кини дэриэбинэбэ улааппыта. Төрөлүүтүр, тыа дьонун сиринэн, сүөһү иһиттэн, оттоон-маһаан олорбуттара. Үс кыыс кэнниттэн бөлөхчө өр буолан баран төрөөбүт соботох уолларыттан күннэрэ-ыйдара тахсара. Эдьийдэрэ Бүөккэни өрүү көтөбө, сылпыы, имэрийэ-томоруйа сылдыһаллара. Сэттэлээбэр аһата өлбүтэ. Бөлбөмтө кинигэр сылдыр уонна кырата да бэрт буолан буолуо, уол онтон санаарбаабытын, оустарбытын өйдөөбөт. Оскуопаны бүтүрөр сыһыгар ийэтэ өлбүтэ. Ийи улахын эдьийдэрэ кэргэн тахсан, туһунан барбыт кэмэрэ этэ. Онон тулаһааһыһы тыһына биллэ быһыһыһыта. Ол эрэри Бүөккэ доһоро-аһаһа, дьыарыга, интэриэһэ элбэбэ. Эдьийдэрэ соботох уолтарын бэйэлэриттэн тэйттиһээр көрдөспүттэрин быһа тымаһа, аймах киһилэрэ кэлсэтэн, аармыйабы барбатабы. Бүөккэ пизмэрэ быһах-остох үлэлэргэ сылдыһар, хомуолунайга ханыһаадыһын сирбэтэ. Баара эрэ 19 саастаабыр нэһилиһин оскуопатыгар кэлэн үөрэммит атын улуус кыһыһын кэргэн ылбыта.

Любата эдэрэ өтөн, дьонно да иитилибит буолан, дьыа үлэтигэр, хаһаайыһыбаттан ыраабы. Бүөккэ кизһэ үлэтигэр кэллэһинэ, кэргэнэ тыһыс-тыһыны дьыабы оҕотунуун угуһа сытар буолаллара. Оннук курдук орон нэһилиһинэ нэһилэһин хомуллубакка, иһит да сууһуллубакка туруон сөбө. Оттон Бүөккэ оннугу билбэккэ улааттабы. Дьыа хомуллубакка турарын, ас кэмигэр астамматын көрө иһигэ. Эдэр ыал кыһыһысара элбэбэтэ. Бүөккэ уолаттары кытта арыгыны иһэрэ чаастатыйбыта. Арып Любата бэйэтэ арыгы атыһаһан көрсөр буолбута. Оннук кизһэлэргэ ардыраһыны, дайбаһыны, үүрүү ханна барый? Сотору кэргэнэ дойдугулар баран кэлэргэ быһаарыммыта уонна төһүбэтэбы. Автовокзал эргин сылдыһык Бүөккэ биһир дойдулаахтарыттан элбэх киһи көрбүт этэ.

Буруйдаах кини буолбатах!

Оҕолорун кытта бастаан угаа бэйэтэ олорор сатаабыта. Эдьийдэрэ кыах баарынан көмөлөһөллөрө. Бэйэлэрэ ыал буолан олорор дьон күн ахсын кининэн олорботторо биллэр. Оттон Бүөккэ аһаардас хаалбыт кыһыһын-абатын арыгынан сууһар буолбута. Сотору оҕолорун эдьийдэрэ ылаттаабыттар. Биһир күн туох аһаа муостаабы кирибитэ

ДУОЛАН

Эр дьонго аналлаах сыһыары

Булчут ыт уратыта

"Ыт үрэр моргуорун,
Ыраахтан истибэт,
Байанай барахсан,
Баардыттан туһаммат,
Аал уотун, иччитин,
Алыстаан аһапмат –
Ол булчут буолбатах..."
Михаил Гоголев-Долгун.

Бу ыстатыйаны аабааччы араастаан ылыныан сөп. Ол эрэри былыр-былыргыттан киһи доборунан ааттаммыт саха ыта барахсан сиргэ-уокка, булка-алка сылдыһытын, кинини көрүү-истии билинги кэмнэ туох уратылардаабын, ыраас боруоданы тутуһуу сизрин туһунан Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо, арбаангы Сибиир уонна илинги Сибиир лайкаларын иитиһэ хас да сыл өрөспүүбүлүкэ күрэхтэһиитигэр кыттыбыт Георгий Иванович Барашков көрсөн кэпсэтибит.

Хас сыл айы Дьокуускай куорат "Комсомольская" болуоссатыгар ыттары көрүү

быыстапка ыытыллар. Онно биир үксүн илинги Сибиир, арбаангы Сибиир уонна саха булчут лайкаларын көрүү буолар. Бу күрэххэ кыттыыны ылбыппыт 10-тан тахса сыл буолла, улууспут чизин көмүскүүбүт. Кэнники үс сылга Чурапчы ыттары быыстапкага бириддиһэн уонна эһэбэ тургутан көрүүгэ 1 миэстэбэ сылдьаллар. Биһиги улууспутугар араас боруода ыт барыта баар. Ол курдук, үс сыллаабыта Болтоноттон төрүттээх Николай Герасимов Добор дьиз ыта кыайыылаах буолбута. Оттон иккис сылыгар Чурапчы нэһилиэгиттэн Иван Неустроев ыттары эһэни тургутан көрүүгэ бастаабыттара, Хадаартан төрүттээх Вячеслав Давыдов Бастын дьиз ыта эмиэ кыайа сылдыһыта, бу улууспут өссө 1 нүөмүрдээх ыта буолар. Быыл ытыллыбыт быыстапкага бэйэм илинги Сибиир лайка ытым Нуха (ЗСЛ) уонна Скай эһэни тургутан көрүүгэ киирэннэр бастаабыттара.

Ыттары кыра эрдэхпиттэн иитэбин, убайым ыттарын иитиһтэн сабаламмыта. Убайым Егор Барашков билигин Бахсы нэһилиэгэр туспа алааска опорор, булчут ыттардаах буолар этэ. Быыстапкага ыттарга бэтэринээртэн ыспараапканы булчучу ирдиһиллэр, билигин "Меркурий" бырагыраамага кытары киллэртэрдилэр, сорох дьон онносбор ыттарыгар, сүтэр түгэнигэр, түгэник булаары, анал чиптэри туруортараллар. Онон докумуона суох ыт аны быыстапкага кыайан кыттыбат. Өрдөөбүтэ Павел Васильевич Саввины кытары маннаабы пааркага эһэни тургутан көрүү бастаах күрэхтин тэрийбиттээхпит. Ол кэнниттэн Кытайбан алааһыгар, Одьулуун, Холтобо нэһиликтэригэр тэрийиһэ сылдыһыппыт. Маннай, атын улуустар Чурапчыга бултара-алтара, ыттары да суох дьиз улаханна уурбат курдук тутталлар этэ. Дьэ, бу докумуоннаах, удьуор төрүттээх ыттары сүүмүрдээн ылан, билигин ыппыт оболоро улаатан, тэннэ күрэхтэһэр буоллубут. Ыты талыыга маннай төрүттэрин үөрэтэн, онук эрэ ыттары холбууруга дьулуһабыт. Холобура, бултаабат, төрдө-ууһа суох ыты көрө-тала барбаккын. Былыргылы ыт оботун кутуругуттан өрө тардан таһааран көрүү билигин биһирэммит, итинниккэ ыт оботун сиһин тоноһо эчэйиһэн сөп, тутар да буоллаха, кэлин атахтарыттан сэрэнэн көтөбөн көрөр ордук. Кыра эрдэбинэ унуоһа көннөрү өнүргэс эрэ буоллаба. Кутуруга эриллэбэтэ улахан оруолу оонньообот. Атахтарын тилэбэ, таналайа хара буолара ордук, кулгаахтарын икки арда, түөһэ төһө кэтитэ о.д.а. ирдэбиллэрэ баһаам буоллаба. Өссө биир сүрүнэ – ийэтин, абатын, эһэтин, эбэтин син биир туоһулаһаллар. Быыстапкага тийдэххэ, ыккын анал стандарт норматынан мээрэйдииллэр (боруодаларынан тустуспа көрөллөр), атыыр ыты сымыытын кытары тутан көрөллөр, айабын атытан тийһин эрээтэ (прикус) төһө сөпкө сыгарын бэлиэтииллэр о.э. тиистэрэ тусра-маары буолар түгэнигэр, ол аата, булкаас ыт дьиз буолар. Итинник омос көрдөххө, кыра итэбэстэн хайдахтаах да үчүгэй көрүннээх ыт буолбутун көрө барбакка, күрэхтэһииттэн туоратан кэбиһэллэр. Итини таһынан тас көрүнүн сайдыытын, харабын өнүн эмиэ көрөллөр. Чурапчы улуусугар Чурапчы, Одьулуун, Мугудай, Бахсы, Алабар, Болугур нэһиликтэрин уолаттара күрэхтэргэ кытталара биһирэнэр.

Билигин нэһиликкэ бэйдэ сылдыһа ыттар тустарынан айдаан баар. Итиннэ хара маннайгыттан ыты итэ ылар киһи улахан эппиэтинэни сүгүөхтээх. Хайаан да баһы ыккар быһыыны бэрдэрихтээхтин, баайахтааххын. Иитэбин дьиз ылбыт ыккын хараһыах, хараһыах тустааххын. Биһиги ыттарбыт барыта анал вольтердарга хааллан эбэтэр бааллан тураллар. Бэйдэ сылдыһааттар, биһиги ыттарбытын ханна да баһы уулуссага биридэ да таба тутан көрбөккүт. Туспа массыынага тизин тахсан тыаба сырытыннаран сүүрдэбит. Булка илдьэ сылдыһага ыттарын эмиэ туспа көрүннэргэ араасаллар – киисчигин, тайахсылтын, күсчутун, эсэһитин уратылаһаллар. Биир эмэ түгэнигэр, ону

да баһы дэннэ барытыгар сылдыһаар (профи) ыт үөскүүр. Холобура, Николай Герасимов иитэр ыта куттутан сабалаан, тайахха кытары сылдыһаар. Оттон ыт оботун ыларга куруук атыы буолбанка, хаан атаһаһытыгар, ыты ыт оботугар дьиз кэпсэтиһэн мэнэйдэһэбин. Түмсүүбүт сүрдээх көхтөөх. Ол курдук, Тааттаба, Уус Алданна, Дьокуускай куоракка, Бүлүү бөлөх улуустарыгар тийэ үөрэ көрсөллөр. Бу сааскыттан сабалаан эһэни тургутан көрүүнү, хомойуох иһин, бобон кэбистилэр. Кэлинги бириэмэбэ тыатаабы киһини тулутун туһунан дьулаан сонуннар кэллэр. Эһэни тургутан көрүү түһүмэбэр ытын хайдабын дьэ билэбин, онно тыатаабы төһө да бааллан турбутун үрдүнэн киниэхэ туох да баһы куһаҥан дьайыы оһоһуллубат, ыттар тириитин хайыта тыттар түгэнигэрэ эһин тахсыбат. Үгүс ыттар куттанан, чугаһахтаабыр буолуох, үрбэттэр да баһы, биир эмэ ыт кэнниттэн кэлэн тиистээбитэ буолар да, онно да баһы кырдыа баһы хайдах да түгэнигэр эмсэбэлэппэт.

Күрэхтэһииттэри куоракка олорор уолаттарбыт барытын салайан куус-хөмө буолаппар, саас тахсан былаһаакканы астаран биэрэллэр, маньы таһынан барыыга-кэлигэ устуонсар буолар дьоммутун аатталыам этэ, түгэнигэр туһанан, кинилэргэ улуус ыты иитээчилэрин аатыттан дирин махталбытын тиздэбит. нэһиликтит баһылыга Владимир Сивцев, "АгроОйл" салайааччыта Николай Филиппов, тимир уустара Василий Попов-Бааха Уус, Иван Устинов, "Ситим" маһаһыын үлэһитэ Алексей Местников, "АЗБ" салайааччыта Василий Пудов, "Сахаспецтранс" салайааччыта Геннадий Максимов, "Сайдам" маһаһыын салайааччыта Егор Попов, "Олук" маһаһыын директэри Николай Попов.

Бэйэм билигин үс ыттаахпын, Кира уонна Скай арбаангы Сибиир тыһы ыттары, Нуха илинги Сибиир атыыра Астарын-үөллэрин быһаарарбар эрдэ буйунаттан ис, эт кырамыталарын атыылаһабын. Ону буһаран сиэтэбин, эбии хааһылыбын, итинниккэ "Геркулес" үчүгэй, бытархай балыктары биэрэбин. Улахан ыттары күннэ биридэ, бараары-кэлээри гыннахтарына, иккитэ аһаҥабын.

Ити курдук, Чурапчы улуусун ыты иитээчилэрэ булчут уонна быыстапкага кыттар ыттарын хайдах дьаһанан, көрөн-истэн, харайан опороллорун билистибит. Нэһиликтит дьонно эмиэ дьэбэ иитэр ыттарын сөпкө дьаһаһахтара, эппиэтинэстээхтик сыһааннаһан иитиэхтэрэ дьиз эрэнибит.

Кэпсэттэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Репертуар Кинотеатра «АЙЫЛЛААН» с 19 декабря по 25 декабря

09:30 - «Полицейский с Рублевки. Новогодний песпредел 2» (комедия) 12+ (150) продолжительность 1 ч. 40 м.

11:15 - «Джуманджи. Новый уровень» (приключения, фэнтези, комедия) 12+ (150) продолжительность 2 ч. 09 м.

13:35 - «Звездные войны: Скайуокер. Восход» (фантастика, боевик, приключения) 16+ (200) продолжительность 2 ч. 29 м.

16:15 - «Полицейский с Рублевки. Новогодний песпредел 2» (комедия) 12+ (250) продолжительность 1 ч. 40 м.

18:00 - «Джуманджи. Новый уровень» (приключения, фэнтези, комедия) 12+ (200) продолжительность 2 ч. 09 м.

20:20 - «Звездные войны: Скайуокер. Восход» (фантастика, боевик, приключения) 16+ (200) продолжительность 2 ч. 29 м.

Справки по телефону 8-964-428-70-94

Бронь автоматически снимается за 20 минут до сеанса!!!

Касса работает с 08 ч. 45 м. до 20 ч. 30 м.

НВК SAHA

«Саха» НКХ ханаалын
ахсынны 23 – 29 күнүнээби бырагыраамата

НВК SAHA

Ахсынны 23 күнэ бэнидизинник	Ахсынны 24 күнэ оптүрүннүк	Ахсынны 25 күнэ сэрдэ	Ахсынны 26 күнэ чэппиэр	Ахсынны 27 күнэ бээтинсэ	Ахсынны 28 күнэ субуота	Ахсынны 29 күнэ баскыһыанна
06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 08:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:15 - Кэра кистэлэнэ 12+ 10:15 - Тыйынаах дорбон 12+ 11:00 - Өркөн өй 12+ 12:15 - Эр санаа 12+ 13:15 - Дойдум дьоно 6+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 12+ 15:00 - Город женщин 12+ 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 16:15 - Сэһэн сирэ 6+ 17:00 - Саха итэҕэлэ 12+ 17:30 - Полярная звезда 6+ 17:45 - Мультсериал 6+ 18:00 - «Саха Сирэ» информационнай биэри 12+ 18:15 - Лекториум 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - «Иза уонна Лиза» 12+ 21:45 - Сэһэн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+	06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Саҥа күн 6+ 09:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:15 - Готовим вкусно 12+ 10:15 - «Иза уонна Лиза» 12+ 11:00 - Талбан 12+ 12:15 - Актуальное интервью 12+ 12:30 - Лекториум 12+ 13:15 - Дойдум дьоно 6+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 12+ 15:00 - Кэра кистэлэнэ 12+ 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 16:15 - Сэһэн сирэ 6+ 17:00 - Родной мой край 6+ 17:30 - Полярная звезда 6+ 17:45 - Мультсериал 6+ 18:00 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 18:15 - Сэргээ 12+ 19:00 - «Якутия» инф. программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - «Иза уонна Лиза» 12+ 21:45 - Сэһэн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+	06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 09:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:15 - Город женщин 12+ 10:15 - «Иза уонна Лиза» 12+ 11:00 - Талбан 12+ 12:15 - Актуальное интервью 12+ 12:30 - Сэргээ 12+ 13:15 - Дойдум дьоно 6+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 12+ 15:00 - Город женщин 12+ 16:00 - Готовим вкусно 12+ 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 16:15 - Сэһэн сирэ 6+ 17:00 - Хранители времени 6+ 17:45 - Полярная звезда 6+ 18:00 - «Саха Сирэ» инф. биэри 12+ 18:15 - Аал-луук мас 12+ 19:00 - «Якутия» инф. программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - «Иза уонна Лиза» 12+ 21:45 - Сэһэн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+	06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 09:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:15 - Асчыттар 12+ 10:15 - «Иза уонна Лиза» 12+ 11:00 - Талбан 12+ 12:15 - Актуальное интервью 12+ 12:30 - Аал-луук мас 12+ 13:15 - Дойдум дьоно 6+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 12+ 15:00 - Город женщин 12+ 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 16:15 - Сэһэн сирэ 6+ 17:00 - Кэм кэрэһитэ/Хранители времени 6+ 17:30 - Полярная звезда 6+ 17:45 - Мультсериал 6+ 18:00 - «Саха Сирэ» инф. биэри 12+ 18:15 - Один из нас 12+ 19:00 - «Якутия» инф. программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - «Иза уонна Лиза» 12+ 21:45 - Сэһэн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+	06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 09:00 - «Саха сирэ» инф. биэри 12+ 09:15 - Город женщин 12+ 10:15 - «Иза уонна Лиза» 12+ 11:00 - Талбан 12+ 12:15 - Урдэл 12+ 13:15 - Дойдум дьоно 6+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 12+ 15:00 - Асчыттар 12+ 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 16:15 - Сэһэн сирэ 6+ 17:00 - Клевая рыбалка 12+ 17:30 - Полярная звезда 6+ 17:45 - Мультсериал 6+ 18:00 - «Саха Сирэ» инф. биэри 12+ 18:15 - Дойдум дьоно 6+ 18:30 - Бай 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Өркөн өй 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Тыйынаах дорбон 12+ 21:45 - Сэһэн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+	06:00 - Геван 6+ 06:30 - Простые истины 12+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 09:00 - Новости «Якутия» 24» 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - Будем вместе 12+ 10:15 - Родной край 6+ 10:45 - Оло савас ылыыр 6+ 11:00 - Новости парламента 6+ 11:15 - Саха итэҕэлэ 12+ 11:45 - Уостан туслат ырыалар 6+ 12:00 - Хранители времени 6+ 12:30 - Асчыттар 12+ 13:30 - Кунтэн күн 12+ 14:30 - Геван 6+ 15:00 - Истин илдьит 6+ 15:45 - Бастың клип 6+ 16:00 - «Иза уонна Лиза» 12+ 19:00 - «Сардаана» муода тыйаатырын 30 сылыгар аналлаах дьоро кизһэ 6+ 21:00 - Кунтэн күн 12+ 22:00 - Моя Якутия 12+ 22:30 - Кэнсизэр 6+	06:00 - Геван 6+ 06:30 - Кэл, опор, сазэргэһиэх 12+ 07:30 - Будем вместе 12+ 07:45 - Полярная звезда 6+ 09:00 - Новости «Якутия» 24» 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - Кэл, опор, сазэргэһиэх 12+ 11:00 - Мультсериал 6+ 12:00 - Хранители времени 6+ 12:30 - Готовим вкусно 12+ 13:30 - Итоги недели 12+ 14:30 - Геван 6+ 15:00 - Истин илдьит 6+ 15:45 - Бастың клип 6+ 16:00 - Эл Иитэ 12+ 16:45 - Тыйынаах дорбон 12+ 17:30 - ТВ-Спорт 12+ 20:00 - Урдэл 12+ 21:00 - Итоги недели 12+ 22:00 - Эр санаа 12+

Бибилэтиэкэ пуондатыгар үйэлээх бэлэхтэр

Бибилэтиэкэ пуондатыгар сылын айы талааннаах суруйар-бичийэр, ону таһынан аабааччы кизэн арааныгар тиздэр сыаллаах тустаах дыонтон, тарилталартан бэлэх кинигэлэр кирэллэр. Быйылгы дыйла Н.Н. Аржаков – Боло Уус "Тазыйлыбатах чакчылар", "Уһаны абылана", И.С. Пинигин "Дубат – олоһон күүрээһинээ кизгэлэ", В.К. Малышев "Тайны древних захоронений", "Сэһэн Боло уонна Төлөй", Л.М. Григорьева, Т.И. Андросова "Мокшордээх кэм туһулар", М.Н. Корякин "И Малдыахси нэһилиэгэ, Ийи томнаах", Р.И. Корякина – Хотууна "Ийи тылым, сүмэтэ", "Алгыстаах айаным", Таас Дьааны кыһабын", "Суугунаа, Чураалчы чарана", Г.С. Платонов "Чураалчы сүүрүк аттара", Т.К. Далбаева "Сурукка тиспит санааларым", В.М. Петров "Вейли Озар – исполнитель желаний", В.И. Каратаева "Айыларбар махтанабын", Х.Н. Федорова "Сүрэхтэр сөнөрдөн", В.Яковлев "Утары саһарба кыһар", "Со мною состарившаяся лисовенница", Ф.П. Трофимов "Ырыаларым арахыспат арыстара", М.П. Иустинова "Хатылы 2", Е.Г. Винокуров "П.П. Федоров – Сомоҕо олоҕо уйна айар үлэтэ", П.П. Сомоҕо "Кырдьар көмүстээх кунду", Е.Д. Соловьев уола "Ахсааны аҕыс, суоту сорук оностон", И.П. Попов – Бөөкө Уола "Хаах хаар хаартыкалар", В.П. Семенова – Байбаралаах Балбаара "Көтүм этэ күөрэччи көнүлүрүна алгыстаах" уонна араас тэрээһиннэр кыттылаахтарыттан биридиппээн бэлэхтэр пуонданы кэргэтэ, байыта тураллар.

Алтар илии баттаһыннаах айымныга ураты өрүттэнэн, суоптата кэргэн, туста интэриэһинэй кэпсээһин буолар. Билигин ырынак бириэмэттэр улуустуу олохтоохторугар үйэлээх, үтүө баада санаалардаах бэлэхтэригит ийи ис сүрэхпиттэн махтанабыт.

Варвара ДУШКИНА, улуустаабы бибилэтиэкэ ситимин бибилэтиэкэсэ.

— СУРУТУУ — 2020 —

Аахсыяа салбанар

Сурутуу аахсыяа чөлөккө салбанар. Ааспыт сырыга эстафетаны Афанасий Степанов улуус дьокутаатыгар, улуус дьаһалтатын юрийыгар Василий Васильевич Хомподосова ыппыта.

Василий Васильевич эмиз бу эстафетаны өлөөн, бэйэтин дьокутаатын нэһиликтэриттэн: Мырыла 2 уонна

Болтено 2 олохтообор «Сана олох» хаһыаты сурутта. Сапгыт эстафетаны улуус дьокутаатыгар Надежда Уарова уонна Дмитрий Ноевха ыттар. Бу курдук билиги улуустуу биллэр-көстөр дьон билиги тэрийэр аахсыяабыттар кектөөхтүк кытталлар. Кинилэргэ улахан махталбытын тиздэбит.

Оттон эйиги «Сана олох» хаһыакка Араассыяа почтатын уонна эрдээксийэ нөүө сурутуохутун сөп. Маны таһынан электроннай сурутуу эмиз ыттылар. Улууһун хаһыатыгар сурут, аах, сэргээ, тулан!

«СО» кэр.

ХАҢЫАККА СУРУТУУ

2020 сыл бастакы аһаарыгар «Сана олох» хаһыакка суруйтарыы 4 көрүгү.

Чураалчы хаһыатын
СУРУТ! ААХ! СЭРГЭЭ! ТУЛАН!
Дойдун тыһынан угуттан!

- ✓ почта нөүө аадырыска дьэри тиздэн - 861,84 солк.
- ✓ почтага тиздэн ытты - 808,86 солк.
- ✓ «САНА ОЛОХ» эрдээксийэттэн кэлэр ытты - 429 солк.
- ✓ электроннай сурутуу - 180 солк.

ВСЕРОССИЙСКАЯ
ПЕРЕПИСЬ
НАСЕЛЕНИЯ

Бизэрэпискэ бэлэмнэнии үлэ салбанар

Улуустаабы анал хамыһыа бу күнүгэ үтүс субэлэһин муннабы тэрийдэ. Халандаарынан былааннамыт үлэлэр хаамыларын туһунан статистика управленистын кылаабынай исписэлиһэ Саргылана Дмитриевна Макарова билиһиннэрдэ. Сапгыт нэһилиэк баһылыктара маныаха туһуламмыт үлэлэрин иһиттибит. Онуока бары нэһиликтэринэн хас биридди аадырыска опоро киһи ахсаана автоматизированнай систиэмэсэ кириитэ 23657 киһиэхэ тэннэстэ. Статистика тохсунуу бастакы күнүгэ ааҕар киһитин ахсааньтан 2701 киһинэн элбээн турар.

Хас биридди нэһилиэк ахсаан уларыыта баһылыктар суругунаа быһаарыларыгар олобуруоҕа. Эһилиги сылга бизэрэпис кэмтэр улуус үрдүнэн 51 бизэрэписит үлэллээ. Ону таһынан 9 стационарнай учаастак уонна бизэрэпис учаастага үлэлиир былаанналар. Хас биридди нэһилиэк опоро киһи ахсаана аабыллан, кинниир нэһиликтэр чуолкайданар үлэлэрэ барар. Стационарнай уонна бизэрэпис учаастактарыгар, аһаамыт үлэлиир мистэлэригэр анал охораллаах уонна стационарнай сибээстээх буолалара ирдэнэр.

Улууссапарга, дьэпэрэ аадырыстар ыйынныктара Чураалчы, Төлөй-Диринэ, Кытаанах, Хоттобо нэһиликтэригэр, бариллибит бириэмэсэ ситэ бүтүккэ, үлэ салбанан ыттыла турар. Хаалбыт нэһиликтэргэ бу ый бүтүр дьэри бөдүөсө улаатынна.

А.Н. ТИМОФЕЕВА, улууска бизэрэпис боломуочунайа.

— КЭРИЭСТЭБИД —

Быдан дыйларга бырастыы...

Биригэ төрөөбүт бырааппыт, убайым Дьячковский Михаил Романович бу дый ахсынны 20 күнүгэ олохтон туораабыта бири сылын туолла.

Миһэ Сылан нэһиликтэр Уһун Күөл баһуэлэргэ ыам ыйын 11 күнүгэр 1957 сыллаахха Дьячковскайдар дьэи кэргэттэригэр алтыс оҕонон күн сириг көрбүтэ.

Сылан орто оскуолатын ахсыс кылааһын бүтэрэн баран, Кэбээйи оройуонугар Сангаардаабы профессиональной техникскай училищэга үөрэнэн, сыбаарсык, сантэхиник, тырахтарыыс-массыныыс идэтин баһылаабыта. Ол кэниттэн Иркутскайга "Дальняя боевая авиация" дьэи байыаннай чааска ийи сыл сулууссаппан, "Бойобуой уонна политическай бэлэмнэнии туйгуна" бэлэмнэн наһараадалаабыта.

Дойдугутар эриллэн кэлэн, бири дойдугабыа Марианна Дмитриевна Сивцевалыын ыал буолан, Валюша дьэи кыһаамыттарга, Кыратыттан үлэсэ эриллэн улааппыт буолан ханык да үлэттэн толлон турбата. Сүрдээх үлэһит буолан солхуос бастыг тырахтарыына буолбута. "Чөлүгүөн тырахтарыыс" дьэи үрдүк ааты ылбыта.

Тизхиныккэ олус сыстабас этэ. Хайа да бэйэлээх тизхиныккэи онорон сүүрдэ. Олоххо барт наадалаах идэлэри эдэр саһыгар таба талан, олоһун устатыгар дьонно-сэргэс иттиги систиэмэттэр, араас тимир оһоһуоттарга элбэи онорбута, дьон хайабын, махталын ыларар.

Кинигэни, хаһыаты, суруналы тутта сылдьара. Хайа баҕарар тизмэсэ сэлэргэһэрин сөбүлүүрө. Сүрдээх кизэн билиилээх, бэйэтэ туста көрүүлэрдээх, сахалыы толкуйдаах буолааччы. Медициһа кинигэлэрин, айылҕа кестүүлэрин, дьыл кэмнэрин, кыыл-сүөл, булт туһунан интэриэһиргирэ. Муусуканы сөбүлүүрө, гитарга соннуура. Үтүс доһоттордооҕо, барыларыгар истин сыһыаннааҕа. Дьэиэтэ-уота ып-ыраас, уурбук-туппук курдук буолара. Астаабыт аһа олус миннигэс буолааччы. Аһыгы олох сайдыытын кытта тэнгэ опорого. Суотабай төлөһүнү, көмүүтэри, интэриэһи баһылаабыта.

Байанайдаах буһуот этэ. Таандарыттан андыны, хара тыатыттан мас көтөрүн, куобагы, алаастарыттан күһү-хааһы, баһыгы баһы байанайа утары уунара.

Кэлин эмчит дьэбура арыллыбыта. Арбаа Бэрэ Сыырдаабын таһыгар оттуур сирдээсэ. Сөбөтөбүн токур хотурунан оттуура. Ол сылдьан бири сайын айылбаттан айдарыта аһыллыбыта. Чыһаахтары кытта кэпсэтэрин, эмчит буолар эттэтигин барытын кэпсээн аһабыттааҕа.

Ылары араас көрүгүн эмтир буолбута. Эмтэммит дьэио үтүөрэллэрэ. Хас да оһоһоммоҕо сылдьар дьахтар оһоһоммуга, Үчүгэй хааныыт, көрбүөччү сахалыы боһсорууу, массаастааһын ньымаларын баһылаабыта. Сүппүт дьэио булугаһыра. Оһоһоҕор Ис дьэиала үлэһиттэрэ буруйдаабы буларга куоракка көмөлөһүннэрэллэрин аһтан ааспыттаах. Намынан, Горнайынан, Мэнээнэ, кини куоратынан ынырыга сылдьар эмчит, көрбүөччү этэ.

Билиги бырааппытын, убайым Михаил Романович ити курдук дэһиттэр талааннаах, үтүө санаалаах, сырдык, ыраас киһитин олохтук тухары өйдүү-саныы сылдьахпыт... Быралыйар быдан дыйларга бырастыы...

Здыйидэрсэ, убайдара, балта, санаастара, күтүөттэрэ.

Малдыахси олохтооҕо, тапталлаах уолум, кэргэним, аҕабыт, убайыт
ПЕСТЕРЕВ Николай Николаевич — III
бу дый ахсынны 14 күнүгэр ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытын бары аймактарыгар, биллэр дыонугар диригиник курутуун туран иһитиннэрбит.

Аҕата, кэргэнэ, оҕолоро, биригэ төрөөбүттэрэ.

Кулурбаммын тиздэллэр:
— Тапталлаах кэргэнэ Пестерева Николай Николаевич олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэпсээһинтэригэр Елизавета Семеновна Пестеревага Диригиннээи участкай баһыһа, Чураалчы улууһун доруобуйа харыстабылын тэрилтэлэрин кэлэктииптэрэ, профкома.

— Малдыахси олохтооҕо Пестерева Николай Николаевич III ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, ыттыгыр кийииттэригэр Елизавета Семеновнага, сизннэригэр Сеняга, Коляга, кийииттэригэр Таняга, хос сизннэригэр аҕата, биригэ төрөөбүттэрэ, күтүөттэрэ.

Арыылаах нэһиликтин кырдьаҕас олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, элбэх оҕо ийэтэ, эбэтэ, хос эбэтэ

ИВАНОВА Варвара Николаевна
олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизннэригэр, бары аймактарыгар дириг кулурбаммытын тиздэбит.

Арыылаах нэһиликтин дьаһалтата, бэтэрээннэрин сабиэтэ, Арыылаах орто оскуолатын салаататын, "Туску" НАДь кэлэктииптэрэ.

Биригэ төрөөбүт убайа, Таатта улууһун Кыый нэһиликтин олохтооҕо

ЕГОРОВ Николай Николаевич
хомолтолоохтук олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэпсээһинтэригэр Мария Николаевна Кардашевскайга дириг кулурбаммытын тиздэбит.
Чураалчытаабы "Тулукчакан" уһууаан кэлэктиибэ.

Тапталлаах быраата
БЕЛЯЕВ Михаил Николаевич
оһоһоммодь олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэпсээһинтэригэр Любовь Николаевна Захаровага дириг кулурбаммытын тиздэбит.
Чураалчы улууһун доруобуйа харыстабылын тэрилтэлэрин кэлэктиибэ, профкома.

Чураалчы нэһиликтин олохтооҕо, тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ
СЕРГЕЕВА Елизавета Ильична
ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, таһытыгар Константин Кирилловича, оҕолоругар, сизннэригэр дириг кулурбаммытын тиздэбит.
Чураалчыттан, Мырылаттан Хайахыттан М.В. Бархсанова, Хоюгановтар, Дорофеевтар кинилэр дьэиэ кэргэттэрэ.

Тапталлаах кэргэнэ
НИКОЛАЕВ Павел Егорович
олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэпсээһинтэригэр Сардана Васильевна Николаевага дириг кулурбаммытын тиздэбит.
Чураалчы улууһун доруобуйа харыстабылын тэрилтэлэрин кэлэктиибэ, профкома.

Кылаабынай эрдээктэр — Л.В. ГОРОХОВА
Кылаабынай эрдээктэри солбуйааччы — Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Эһиликтэр сизиртэлэр, судук отдела — А.Н. ЗАХАРОВА
Экспертиза, тыа хаһаайстыбатын отделе — А.М. СПЕЦОВ
Идрэстэһиннэр — М.В. ПЕТРОВА, С.А. ЖЕНДРИНСКИЙ
Таһааччы — Л.К. ПОПОВА
Бачээттэннэ — Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарыааччылар: СР
Правительствата, Чураалчы улууһун
"Сана олох" редакция-издательскай холбоһук автономнай урреждение.
Российскай Федерация Россияна-дээр
СР управлениытгар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэра —
ПН №ТУ14-0238.

Редакция, издатель
аадырыһа: 578670, Чураалчы
сал., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарыт: редактор
— 41-332, отделе — 41-285,
41-358. E-mail: sanaoloh@
mail.ru, сайт: sanaoloh.ru,
instagram: @sanaoloh

Бачээккэ сизаас: № 96 (11653)
Кэпсээһин: 2 бач., лис
Ахсаана 1050. Хаһыат сыһыната: 15

Аһаар суруйар иһиттэр аһаар
редакция махталыттар иһиттэр сит иһиттэр
буоһуоттар. Суруйар иһиттэр кэпсээһин
иһиттэр иһиттэр иһиттэр иһиттэр иһиттэр иһиттэр

Хаһыат бачээккэ бэриллэр графига: 16 x 400 м. Бачээккэ бэриликкэ: 16 x 400 м. "Сана олох" редакция-издательскай холбоһука 19.12.2019 с. офсетка бачээттэннэ.
Типография аадырыһа: 578670, Чураалчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: Р0008. Хаһыат наһааҕа иһиттэр, отторунуука уонна бэтиксэга таһар.